

Πολιτισμός (/10812) › Θέατρο-Χορός (/10812/10971)

Γιώργος Ζιάκας: Οι σκηνογράφοι στην Ελλάδα είμαστε μάγοι

” ΕΝΤΥΠΗ ΕΚΔΟΣΗ / Κρημνώτη Πόλυ (/editor/31831)

Δημοσίευση: 21 Μαΐου 2017 19:00

Στο πεζούλι της μια καθιστή φιγούρα και λίγο πιο πέρα μια όρθια, και οι δύο από το σκηνικό που φιλοτέχνησε για τους "Επτά επι Θήβας" σε σκηνοθεσία του Βασίλη Παπαβασιλείου για την παράσταση του Εθνικού, με την οποία επαναλειτούργησε το Κολοσσαίο στη Ρώμη το 2000. Σ' αυτό το σκηνικό ο Γιώργος Ζιάκας θυμάται και αφηγείται. Κάποια στιγμή αποκαλύπτει την ηλικία του.

Το σπίτι του μοιάζει με σκηνικό. Όλα τακτοποιημένα από χέρι ανθρώπου με γούστο. Στο τραπεζάκι του καθιστικού δεσπόζει το βιβλίο με το επιβλητικό σκηνικό της «Ηλέκτρας» του Σοφοκλή που ανέβασε ο Σπύρος Ευαγγελάτος το 1991. «Γιώργος Ζιάκας. Θέατρο, Κινηματογράφος, Ζωγραφική» (εκδ. Θεμέλιο), ένας κομψός τόμος, σε επιμέλεια Βουβούλας Σκούρα, που έκλεισε στις σελίδες του ολόκληρη ζωή, και σημαντικές ψηφίδες της ιστορίας του ελληνικού θεάτρου και κινηματογράφου. Το κοιτάζει και καμαρώνει. «Εδώ είναι όλη η δουλειά μου μαζεμένη» λέει. Τρατάρει

τούρκικο καφέ και βάζει να δούμε το βίντεο που ετοίμασε ο ζωγράφος και εικονογράφος βιβλίων Βασίλης Παπατσαρούχας για την έκδοση. Μια λεπτοδουλεμένη οπτική σύνθεση με σκηνικά, μακέτες, σχέδια να γλιστρούν το ένα μέσα στο άλλο και να αφηγούνται σε 6 λεπτά μια περιπέτεια 50 χρόνων.

Η βεράντα του ένας ανθισμένος λουλουδόκηπος με όσα χρώματα μπορεί να βάλει ο νους. Στην καρδιά της Κυψέλης με φόντο την Ακρόπολη. Στο πεζούλι της μια καθιστή φιγούρα και λίγο πιο πέρα μια όρθια, και οι δύο από το σκηνικό που φιλοτέχνησε για τους «Επτά επι Θήβας» σε σκηνοθεσία του Βασίλη Παπαβασιλείου για την παράσταση του Εθνικού, με την οποία επαναλειτούργησε το Κολοσσαίο στη Ρώμη το 2000. Σ' αυτό το σκηνικό ο Γιώργος Ζιάκας θυμάται και αφηγείται. Κάποια στιγμή αποκαλύπτει την ηλικία του. Πατημένα τα 77. Εκπλήσσομαι. «Μην αφήνετε τις ρυτίδες του προσώπου να πλησιάσουν την καρδιά σας» λέει. Και ξεκινάμε την κουβέντα μας.

Συνέντευξη στην Πόλυ Κρημνιώτη

*** Από το βιβλίο σας φαίνεται ότι είσαστε τυχερός σκηνογράφος. Τι είναι τύχη σ' αυτή τη δουλειά;**

Ήμουν τυχερός πολύ στη δουλειά μου. Τύχη είναι το ότι συνάντησα κάποιους ανθρώπους ταλαντούχους με τους οποίους πορευτήκαμε μαζί. Ένας απ' αυτούς ήταν ο Νίκος Χαραλάμπους. Γνωριστήκαμε στο Θεσσαλικό Θέατρο και, όταν έφυγε μετά για την Κύπρο, με κάλεσε, κι από 'κει και πέρα κάναμε πολλά πράγματα μαζί, με αποκορύφωμα τις «ΙΚέτιδες» που παρουσιάστηκαν πρώτα στον Λυκαβηττό και την επόμενη χρονιά στην Επίδαυρο και εξ αιτίας τους μπήκε και ο ΘΟΚ στην Επίδαυρο.

*** Τον αγαπάτε τον Χαραλάμπους.**

Τον Νίκο, βέβαια. Θυμάμαι στις «ΙΚέτιδες» πήγαμε στην Κύπρο με τον Μιχάλη Χριστοδουλίδη που έκανε τη μουσική και καθίσαμε μια νύχτα ολόκληρη και συζητούσαμε. Ο Νίκος χειμαρρώδης, έλεγε, έλεγε, μιλούσε για γυψωμένους ανθρώπους, για τελειωμένους ανθρώπους, για μούμιες, όλο εκεί γύριζε το μυαλό του. Όταν του πάω τις μακέτες, λέει την καταπληκτική ατάκα: «Δεν είναι αυτά τα κοστούμια που ήθελα, αλλά είναι αυτά που θέλει η τραγωδία». Στον «Πλούτο» φτάσαμε με τον Νίκο να έχουμε την ίδια σκέψη, όπως και με τον Αγγελόπουλο στον «Μεγαλέξανδρο». Σκεφτόμουν πράγματα που τα έλεγε ο Θόδωρος.

*** Τι είναι αυτό;**

Δεν ξέρω, κάποια στιγμή τα κεφάλια αρχίζουν να λειτουργούν στο ίδιο μήκος κύματος.

*** Ο Αγγελόπουλος πώς ήταν;**

Ήταν πολύ ενδιαφέρων άνθρωπος, ιδιοφυής. Οι αγαπημένες μου ταινίες του ήταν οι «Κυνηγοί», για τους οποίους θα μπορούσα να γράψω ολόκληρο βιβλίο, και ο «Μεγαλέξανδρος». Το πιο μαγικό στον Θόδωρο ήταν να σου αφηγείται το σενάριο,

δεν έκανε τίποτα ιδιαίτερο, όμως ήταν μαγευτική στιγμή να τον ακούς. Από την άλλη είχε την ικανότητα, πάνω σε μια δυσκολία, να αλλάζει πράγματα και να τα αλλάζει προς το καλύτερο. Δεν θα ξεχάσω ποτέ μια σκηνή στους «Κυνηγούς». Ήθελε να κάνει μια σκηνή διαδήλωσης, αλλά δεν είχαμε κομπάρσους και έκανε μία σκηνή μπαλέτο. Βρήκε τη λύση κατευθείαν. Οι «Κυνηγοί» ήταν ένα μαγικό πράγμα, δεν ξαναγίνονται. Δυστυχώς ο Θόδωρος έφυγε νωρίς, σαν τον Πύρρο από την κεραμίδα. Αυτό το μέγεθος έφυγε από ένα πατάκι. Ήμασταν μαζί εκείνο το απόγευμα, εγώ έφυγα γιατί είχα γενική δοκιμή στο Στούντιο Μαυρομιχάλη κι εκείνος έφυγε για το γύρισμα. Τον Θόδωρο τον θαύμαζα. Θαύμαζα το μυαλό του, το οποίο εγώ δεν έχω, δεν είμαι έξυπνος.

*** Και πώς ένας άνθρωπος που δεν είναι έξυπνος έχει δημιουργήσει τόσο σημαντικό έργο;**

Αυτό δεν είναι θέμα εξυπνάδας μόνο. Εγώ πιάνω τα πράγματα περισσότερο από ένστικτο και πάω αμέσως στην καρδιά.

*** Στο θέατρο δεν έχετε δουλέψει με πολλούς σκηνοθέτες.**

Όχι, έχω δουλέψει με τον Νίκο Χαραλάμπους, με τον Διαγόρα Χρονόπουλο που ξεκινήσαμε μαζί, με τον Κώστα Τσιάνο κυρίως στο Θεσσαλικό Θέατρο, με τον Βασίλη Παπαβασιλείου. Σας μιλάω για τους σκηνοθέτες που μου έκανε κέφι πολύ να δουλεύω μαζί τους.

*** Σας επηρέασαν ή τους επηρέασατε;**

Νομίζω ότι εγώ τους επηρέασα. Μερικές φορές το έχω καταφέρει με τη σκηνογραφική πρόταση που τους κατέθεσα. Ένα από τα καλύτερα σκηνικά που έχω κάνει είναι ο «Προμηθέας Δεσμώτης» σε σκηνοθεσία Σπύρου Ευαγγελάτου. Το λέω χωρίς ντροπή ότι είναι, ίσως, το καλύτερο σκηνικό που έχει στηθεί στην Επίδαυρο. Το τρίγωνο του σκηνικού, που ξεκινάει πίσω από την Ορχήστρα και φτάνει μέχρι τη Θυμέλη, είναι σαν να το έχει κάνει ο αρχιτέκτονας του θεάτρου, λέγοντας ότι αυτό πρέπει να είναι εδώ.

*** Βλέποντας το βιβλίο σας, καθένα από τα σκηνικά ή τα κουστούμια σας είναι ένα αυτόνομο εικαστικό έργο που θα μπορούσε να βρει τη θέση του, εκτός από τη σκηνή, σε μια αίθουσα τέχνης.**

Μια παράσταση δεν είναι ένα αυτόνομο έργο; Εγώ, κι αυτό φαίνεται στο βιβλίο, έχω πολλές μακέτες. Ως ζωγράφος, όταν είχα χρόνο, έκανα καλές μακέτες, αλλά έκανα και σχέδια, «καραγκιοζάκια» όπως τα λέω.

*** Κάποια έργα σας, όταν τελειώσει η παράσταση, δεν θέλετε να τα κρατήσετε;**

Όχι. Η παράσταση, όταν τελειώσει, είναι μια μνήμη και πολύ ωραίες αναμνήσεις από τους ανθρώπους με τους οποίους δουλέψαμε. Τους αγαπάω πολύ, όπως και το θέατρο.

*** Στο βιβλίο φαίνεται έντονα ο μεγάλος σεβασμός σας προς τους αφανείς του θεάτρου, τις μοδίστρες, τους τεχνικούς, τους μάστορες.**

Αυτοί κάνουν τη δουλειά μας. Οι μοδίστρες προπαντός είναι οι αγαπημένες μου. Τις προάλλες με πήρε τηλέφωνο η Νίκη Πασχαλίδου, ήταν υπεύθυνη του ενδυματολογικού του ΚΘΒΕ, και με ρώταγε πότε θα ανέβω στη Θεσσαλονίκη για την έκθεση κοστούμιών μου που παρουσιάζεται στο θέατρο, για να έρθει με όλες της μοδίστρες να με δουν. Αγαπώ πολύ τις μοδίστρες του ΚΘΒΕ, τη Ζουζάνα της Κύπρου, μια καταπληκτική μοδίστρα, και από το ελεύθερο θέατρο την Ειρήνη Τουλτσινάκη, επίσης εξαιρετική, που τα εγκατέλειψε πια και ζει στο χωριό της στην Κρήτη.

*** Ο Βασίλης Παπαβασιλείου και ο Μιχάλης Χριστοδουλίδης γράφουν στο βιβλίο σας ότι η επική πνοή των έργων σας έλκει την καταγωγή της από την άπλα του Θεσσαλικού κάμπου. Έχουν δίκιο;**

Ο κάμπος με επηρεάζει, μου αρέσει τόσο πολύ, που, αν δεν φοβόμουν τα φίδια, θα μπορούσα να ζω εκεί.

*** Ποιες είναι οι πρώτες εικόνες που έχετε από τον κάμπο;**

Στην πατόζα, την αλωνιστική μηχανή του πατέρα μου. Θυμάμαι που πηγαίναμε παιδιά στις αποθήκες και παίζαμε χωμένοι ως τον λαιμό μέσα στο στάρι. Πηγαίναμε στα χωράφια, στις θυμωνιές, στο αμπέλι, στα καπνά, αρμαθιάζαμε. Τον έχω ζήσει τον κάμπο.

*** Όταν παιδί σάς ρωτάγανε τι δουλειά θα κάνετε, τι λέγατε;**

Ζωγράφος. Αλλά αγαπούσα και το θέατρο. Παρακολουθούσα το Θέατρο της Δευτέρας και θυμάμαι ότι γύρω στο 1957-58 είχα ακούσει την Παξινού να παίζει Εκάβη, σε ζωντανή σύνδεση από την Επίδαυρο. Η μάνα μου μού είχε πει τότε «άντε, όταν τελειώσεις το Γυμνάσιο, θα σου δώσω λεφτά να πας μια φορά στην Επίδαυρο». Πού να 'ξερε ότι θα φάω τη ζωή μου εκεί.

*** Το βιβλίο σας είναι ένας απολογισμός αυτής της ζωής;**

Αυτό ακριβώς είναι, ένα μάζεμα της δουλειάς μου που σε διαφορετική περίπτωση θα ήταν σκορπισμένη στους δέκα ανέμους.

*** Άξιζε να πουλήσετε ένα σπίτι για το βιβλίο;**

Νομίζω ναι, άξιζε τα 72.000 ευρώ. Και δεν με νοιάζει ούτε αν πουληθεί ούτε αν δεν πουληθεί. Μπορώ να το χαρίσω όλο.

*** Δεσπόζει η "Ηλέκτρα" του Τσιάνου στο βιβλίο σας.**

Ήταν μια καλή παράσταση. Η επιτυχία της οφείλεται πάρα πολύ στη Λυδία, αλλά και στη δική μου δουλειά, γιατί, αν ήταν караγκούνες στον χορό, αν έβγαινε το φολκλορ, θα ήταν άλλη παράσταση. Έγιναν αυτοί οι μαύροι όγκοι με τύμπανα που όταν έβγαιναν στη σκηνή έκαναν ανθρώπους να κλαίνει. Η παράσταση του Τσιάνου ήταν μια στρωτή, κλασική παράσταση. Η ερμηνεία της Λυδίας την απογείωσε, αλλά όλοι είχαν το δικό τους μερίδιο στην επιτυχία.

*** Πώς ξεκινάτε να δουλεύετε ένα σκηνικό, ένα κοστούμι; Εμπνέεστε από το κείμενο, από τον σκηνοθέτη;**

Η έμπνευση για το σκηνικό έρχεται από το κείμενο, για το κοστούμι από τον ηθοποιό που θα το φορέσει κι από τον τρόπο που θα παίξει. Γι' αυτό τα ρούχα των πρωταγωνιστών τα φτιάχνω τελευταία. Από ένστικτο μπαίνω στα πράγματα. Διαβάζοντας το έργο πάρα πολλές φορές μου δημιουργεί μία εικόνα. Έχω κάνει και ανορθόδοξα σκηνικά, πάντα έψαχνα να βρώ κάτι πέρα απ' αυτό που έλεγε το σκηνικό, πέρα από το αυτονόητο. Σε δύο έργα δεν μπόρεσα να κάνω σκηνικό -θα 'θελα να τα κάνω- στον «Ριχάρδο Β'» και στο «Κεκλεισμένων των θυρών». Τότε έψαχνα να βγάλω σκηνογραφικά την ουσία του έργου. Τώρα πια, αν μου έλεγαν να κάνω το «Κεκλεισμένων των θυρών», θα έκανα ακριβώς αυτό που λέει ο Σαρτρ, δηλαδή τρεις καναπέδες της τρίτης δυναστείας, ένα μεγάλο τζάκι, τρεις τοίχους και μία λάμπα κρεμασμένη. Στον «Ριχάρδο Β'» το μόνο που πέτυχα ήταν το χρώμα, ένα σπασμένο αιμάτινο χρώμα.

*** Συνήθως πώς δουλεύετε;**

Όταν δουλεύω, βάζω το κεφάλι μου στην μπούκα, κοιτάζω και ονειρεύομαι τι μπορεί να γίνει μέσα στη σκηνή. Κι αν αντιστέκεται το σκηνικό, του λέω «μην κάνεις νάζια, θα κάνω ό,τι θέλω εγώ, όχι ό,τι θες εσύ».

*** Σας έχουν αντισταθεί πολλά σκηνικά;**

Μερικά ναι, αλλά τα αλλάζω. Εμείς οι σκηνογράφοι είμαστε λίγο μάγοι στην Ελλάδα, γιατί δεν έχουμε θέατρα, ειδικά τώρα, που δεν υπάρχουν χρήματα, δεν έχουμε τις πρακτικές, τις τεχνολογικές δυνατότητες. Ένα θεατράκι τόσο δα, μια σκηνούλα μικρή τι να σου κάνουν, αυτά είναι παραμύθια. Όμως καμιά φορά λέω και το πιστεύω ότι ίσως εδώ δεν μπορούμε να λειτουργήσουμε σε πολύ μεγάλα και σύγχρονα θέατρα. Σκέφτομαι πώς θα λειτουργήσουν το Κέντρο Πολιτισμού δεδομένου ότι δεν έχουμε την τεχνογνωσία. Στην Κύπρο, ας πούμε, στην αρχή δεν ξέρανε πώς να δουλέψουν τα σταγκόνια με τα οποία ανεβοκατεβαίνει η αυλαία.

*** Θα θέλατε να δουλέψετε στο εξωτερικό;**

Έχω δουλέψει στο «La mama», στη Νέα Υόρκη, όμως δεν ήθελα να μείνω έξω, είμαι πολύ ντόπιος, καμπίσιος. Και Αθηναίος επίσης, μ' αρέσει, την αγαπάω την Αθήνα.

*** Η σκηνογραφία έχει μέλλον;**

Τα πράγματα αλλάζουν, μπαίνει η νέα τεχνολογία. Σήμερα η σκηνογραφία δεν είναι όπως τον καιρό που δούλευα εγώ. Παλιά υπήρχαν χρήματα, έτσι μας δινόταν η δυνατότητα να δουλεύουμε πιο άνετα. Βέβαια αυτό που λένε ότι η φτώχεια γεννάει ιδέες είναι το προνόμιό μας. Πάντα θα υπάρχει η κλασική σκηνογραφία, ωστόσο η τεχνολογία, οι νέοι ηθοποιοί, η ματιά των νέων σκηνοθετών εξελίσσει και τη σκηνογραφία.

*** Τι είναι σκηνογραφία και ενδυματολογία για σας;**

Είναι αυτό που πάντα με μάγευε και μέσα απ' αυτό μπορώ να δημιουργώ.

*** Γιατί δουλέψατε με τόσο λίγους σκηνοθέτες;**

Γιατί δεν με φωνάζανε, ίσως με φοβόντουσαν. Πάντα αναρωτιόμουν γιατί δεν έχω δουλέψει τόσο πολύ στο Εθνικό. Αλλά δεν με νοιάζει. Αν δεν είχα το ταλέντο που με έστρεψε στη σκηνογραφία, θα μπορούσα να είχα ανοίξει ένα μανάβικο ή ένα ανθοπωλείο.

*** Έχετε ζηλέψει δουλειές συναδέφων σας;**

Φυσικά. Έχω ζηλέψει τα κοστούμια της Νανάς Παπαντωνίου στο «Χανς Κόλχας» σε σκηνοθεσία Αλέξη Σολωμού. Η χρήση των λαϊκών αντικειμένων που έκανε, τα καπίστρια, οι τρέσες που βάζουν στις κοιλιές των αλόγων μου έμειναν για την περαιτέρω δουλειά μου. Είχα μαγευτεί από την παράσταση του Βολανάκη «Οι Αριθμημένοι» και τα σκηνικά του Φωτόπουλου. Όταν είδα τις «Τρωάδες» του Τσαρούχη -την ίδια εποχή έκανα κι εγώ «Τρωάδες» με τον Γιώργο Μιχαηλίδη- έβγαλα ένα σπυρί στο κούτελο σαν ηφαίστειο από τη ζήλια μου, την καλή ζήλια. Πόσο ήθελα να είχα κάνει αυτή τη δουλειά ή τα σκηνικά και τα ρούχα του Τσαρούχη στη «Γηραιά κυρία».

*** -Ξεκινήσατε όντως τη σκηνογραφία με έναν τάφο;**

Στον στρατό που ήμουν, ήθελαν να κάνουν ένα πατριωτικό δράμα στο οποίο υπήρχε ένας τάφος. Ένας συνάδελφος τους είπε ότι εγώ κάνω σκηνογραφία και τους έφτιαξα έναν τάφο που θα ζήλευε ο ενδοξότερος νεκρός. Σε καλό μου βγήκε γιατί άλλαξα μονάδα, έτσι ούτε σκοπιές φύλαγα ούτε τίποτα, από την άλλη με βάζανε κι έκανα τις σκηνογραφίες σε όλες τις παραστάσεις που ανέβαζαν. Έτσι και καλοπέρασα και έμαθα τη σκηνογραφία στην πρακτική της πλευρά.

*** Ευτυχήσατε στο θέατρο;**

Πάρα πολύ, έχω κάνει πολλά πράγματα, έχω δουλέψει με ανθρώπους που αγαπούσα και με αγαπούσαν, που χαιρόμουν να τους βλέπω να δουλεύουν, ηθοποιούς να ερμηνεύουν πάρα πολύ καλά, σκηνοθέτες να δουλεύουν εμπνευσμένα. Η μεγαλύτερη ευτυχία μου είναι που απέκτησα κάποιους πολύ καλούς φίλους που με αγαπάνε και τους αγαπώ. Άλλωστε αυτή είναι η ευτυχία για έναν άνθρωπο, η φιλία και η υγεία, κι ένα κομμάτι ψωμί να τρώει. Μεγάλη ευτυχία επίσης είναι να είσαι ερωτευμένος.

*** Πώς βλέπετε την εποχή μας;**

Μαύρα είναι τα πράγματα, ούτε με τις συμφωνίες πιστεύω ότι θα πάμε καλύτερα. Εγώ, όταν τελείωσα τη δουλειά, έπαιρνα σύνταξη 4.000 ευρώ και τώρα παίρνω 1.300. Και πάλι δεν λέω τίποτα, υπάρχουν άνθρωποι που ζουν με 300 ευρώ.

*** Τον "Μάρτη" γιατί τον φοβάτε ακόμα;**

Γιατί δεν έχω δει ακόμα χελιδόνια. Μικροί όταν ήμαστε, βγάζαμε τον «Μάρτη» με τα χελιδόνια και τον κρεμούσαμε για να μας φέρουν καινούργια παπούτσια.

*** Μεγαλώνοντας φοβάστε;**

Όχι. Βέβαια τον θάνατο όλοι τον φοβόμαστε, αλλά περισσότερο φοβάμαι την ταφή. Αστείο πράγμα: φοβάμαι ότι θα με θάψουν και θα πάθω ασφυξία, γι' αυτό και θα ζητήσω να με κάψουν.

**#σκηνογραφια (/web/guest/tag?
p_r_id=101_INSTANCE_TAG&p_r_p_564233524_tag=σκηνογραφια)**

Κρημνιώτη Πόλυ (/editor/31831)